

Številka: Up-321/17-12

Datum: 11. 7. 2019

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Boštjana Štarkla, Krško, ki ga zastopa Dušan Medved, odvetnik v Krškem, na seji 11. julija 2019

odločilo:

Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 25/2017 z dne 18. 1. 2017 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Krškem št. St 1389/2016 z dne 2. 12. 2016 in dopolnilnim sklepom istega sodišča št. St 1389/2016 z dne 5. 12. 2016 se zavrne.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Sodišče prve stopnje je z izpodbijanim sklepom postopek odpusta obveznosti ustavilo in pritožnikov predlog za odpust obveznosti zavrnilo. Presodilo je, da je upnikov ugovor proti odpustu obveznosti utemeljen, ker obstaja ovira iz 1. točke četrtega odstavka 399. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr. in 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP). Iz predloženih odločb Davčne uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju DURS) in Finančne uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) naj bi izhajalo, da so bili pritožniku s posameznimi odločbami odmerjeni mesečni prispevki za socialno varnost (tj. prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, poškodbe pri delu in zaposlovanje), ker pritožnik davčnemu organu ni predložil obračuna teh prispevkov oziroma mu ni dal podatkov, k čemur je bil zavezan. Po oceni sodišča naj bi bila to težja kršitev kot dajanje neresničnih, nepravilnih in nepopolnih podatkov. V dopolnilnem sklepu pa je isto sodišče obravnavalo še pritožnikove navedbe v odgovoru na ugovor upnika in jih zavrnilo kot neutemeljene. Pojasnilo je, da v obravnavanem primeru sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti in da tretji odstavek 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem

poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP-G) določa uporabo spremenjenega 399. člena ZFPPIPP tudi za postopke, kot je obravnavani (ki je bil začet pred uveljavitvijo spremembe). Višje sodišče je pritožnikovo pritožbo zavrnilo in potrdilo odločitvi nižjega sodišča. Pojasnilo je, zakaj pritožbeni očitki v zvezi z dopolnilnim sklepom niso utemeljeni. Sicer pa naj bi se sodišče prve stopnje pri svoji odločitvi pravilno oprlo na 34. člen ZFPPIPP-G, ki naj bi bil dovolj jasan in naj bi urejal prav obravnavani primer. Ureditev po spremenjenem 399. členu ZFPPIPP naj bi bila strožja. Zato naj bi pri 34. členu ZFPPIPP-G šlo za nepravo retroaktivnost. Takojšnja uporaba novih strožjih pogojev za odpust obveznosti, ki pomenijo zlorabo, naj bi bila v javnem interesu. Praksa naj bi namreč zaznala, da je prej veljavna ureditev omogočala dolžnikom špekulativna ravnanja, in naj bi bila zato potrebna korekcija v prid izboljšanja položaja upnikov. Dolgotrajna razmerja, kot naj bi bil postopek odpusta obveznosti, naj ne bi bila absolutno varovana, pač pa naj bi se prilagajala spremenjenim okoliščinam. Ker naj bi šlo pri četrtem odstavku 399. člena ZFPPIPP za zakonsko domnevo, naj bi bilo upniku olajšano zatrjevanje in dokazovanje zlorabe. Praktični pomen take domneve naj bi namreč bil v prevalitvi dokaznega bremena za dokazovanje določenega dejstva na nasprotno stranko. V obravnavani zadevi naj bi pritožnik kljub navedeni domnevi imel možnost zatrjevati in dokazovati, da ni zlorabil postopka odpusta, vendar naj tega ne bi storil.

2. Pritožnik zatrjuje kršitev 2. člena, drugega odstavka 14. člena, 22., 25. in 155. člena Ustave. Pojasnjuje, da se tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G ne nanaša na sklep o odpustu obveznosti, ki ga sodišče izda po končanju postopka odpusta obveznosti, kot naj bi napačno razlagali sodišči, pač pa naj bi veljal za začetek postopka odpusta obveznosti. Ob takem stališču sodišč naj bi bile stranke postavljene v neenakopraven položaj. Pritožnik naj bi bil obravnavan neenako v primerjavi z drugimi pritožniki, ki so prav tako predlagali odpust obveznosti in za katere je bil sklep izdan pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G. ZFPPIPP-G, ki je bil uveljavljen po začetku postopka odpusta obveznosti v obravnavani zadevi, naj bi veljal le za postopke, ki so se začeli po datumu njegove uveljavitve, in ne za postopke, ki so se začeli pred tem. Sodišči naj bi kršili prepoved retroaktivnosti iz 155. člena Ustave, saj naj bi uporabili določila ZFPPIPP-G, ki jih ne bi smeli. Kršili naj bi tudi načelo pravne države (2. člen Ustave), saj naj bi pritožnik utemeljeno pričakoval, da bo država varovala njegove pridobljene pravice. Pritožnik se zato ne strinja z Višjim sodiščem, da ni poseženo v njegove pravice, kakor tudi ne, da je šlo za upoštevanje načela sorazmernosti in javne koristi. Vse navedbe in dokazi, ki naj bi jih upnik podal na naroku, na katerem se je obravnaval ugovor upnika zoper odpust obveznosti, naj bi bili podani po poteku šestmesečnega roka in naj jih zato sodišči ne bi smeli upoštevati. Odločbe DURS naj bi se nanašale na prispevke in ne na davke, kot naj bi v času odločanja sodišč določal veljavni ZFPPIPP. Davki in prispevki naj ne bi bili istovrstna dajatev. Glede tega naj bi bila obrazložitev sodišča pavšalna. Sodišči naj tudi ne bi odgovorili na pritožnikovo navedbo, da ni jasno, kako bi se lahko izdaje odločb DURS o plačilu prispevkov štete kot dajanje neresničnih, nepravilnih ali nepopolnih podatkov. Zato naj bi bili podani tudi kršitvi 22. in 25. člena Ustave. Upnik naj tudi ne bi konkretizirano navedel, zakaj meni, da je pritožnik zlorabil pravico do odpusta obveznosti. Sodišče prve

stopnje naj na to njegovo navedbo ne bi odgovorilo, odgovorilo pa naj bi Višje sodišče, vendar pa se pritožnik s tem odgovorom ne strinja. Višje sodišče naj ne bi obrazložilo, zakaj se nepredložitev podatkov organu šteje za hujšo kršitev, kot če bi dal neresnične, nepravilne in nepopolne podatke. To sodišče naj tudi ne bi obrazložilo, zakaj bi se odločbe o prispevkih štejele kot dodatna oziroma naknadna odmera prispevkov, saj naj to iz samih odločb ne bi izhajalo.

3. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-321/17 z dne 29. 5. 2017 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo. O sprejeti ustavni pritožbi na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je obvestil Višje sodišče v Ljubljani, na podlagi drugega odstavka navedenega člena ZUstS pa tudi upnike pritožnika s pozivom, ki je bil objavljen na spletnih straneh za objave v postopkih zaradi insolventnosti, naj se izjavijo o ustavni pritožbi. Nanjo ni nihče odgovoril.

B.

4. V postopku z ustavno pritožbo Ustavno sodišče preizkusi, ali je sodišče z izpodbijano sodno odločbo kršilo kakšno človekovo pravico ali temeljno svoboščino (prvi odstavek 50. člena ZUstS). Pritožnik se v postopku z ustavno pritožbo ne more sklicevati na kršitev 2. člena (načela pravne države) in 155. člena (prepoved povratne veljave pravnih aktov) Ustave, ker gre za ustavni določbi, ki neposredno ne urejata človekovih pravic ali temeljnih svoboščin.

5. Na podlagi navedene določbe ZUstS Ustavno sodišče tudi ne presoja samih po sebi nepravilnosti pri ugotovitvi dejanskega stanja in pri uporabi materialnega prava. Očitek o napačni uporabi prava je očitek, da sta sodišči upoštevali vse navedbe in dokaze, ki jih je upnik podal na naroku, na katerem se je obravnaval njegov ugovor zoper odpust obveznosti, čeprav naj bi bili podani po poteku šestmesečnega roka, kot ga določa ZFPPIPP. Pritožnik ga namreč utemeljuje z uporabo določb ZFPPIPP pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, ki je rok vlaganja ugovora zoper odpust obveznosti s šestih mesecev podaljšal tako, da je omogočil njegovo vložitev do konca preizkusnega obdobja (glej 404. člen ZFPPIPP).¹

6. Očitek o napačni uporabi prava bi lahko bila tudi pritožnikova navedba, da sta sodišči napačno uporabili tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G, saj naj bi se ta nanašal na sklep o začetku postopka odpusta obveznosti, ne pa na sklep o odpustu obveznosti (ki ga sodišče izda po končanju postopka odpusta obveznosti), kot razlagata sodišči. Kolikor bi pritožnikov očitek lahko razumeli kot očitek o očitno napačni uporabi navedene določbe, pa ga je treba zavrniti kot neutemeljenega. Sodišči sta namreč dovolj izčrpno in z

¹ Očitek je pritožnik podal že v pritožbi zoper odločitev sodišča prve stopnje. Višje sodišče je nato pojasnilo, da šestmesečni rok ne velja več.

razumnimi pravnimi razlogi obrazložili, zakaj po navedeni sporni določbi pride za pritožnikov postopek osebne stečaja v poštev z ZFPPIPP-G spremenjeni 399. člen ZFPPIPP, ki je postročil pogoje za odpust obveznosti. Že prvostopenjsko sodišče je pojasnilo, da spremenjeni 399. člen ZFPPIPP v obravnavanem primeru velja, ker se je postopek odpusta obveznosti začel pred uveljavitvijo ZFPPIPP, vendar pa do njegove uveljavitve še ni bil končan, sklicujoč se na navedeni tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP.² Temu je pritrdilo Višje sodišče in še poudarilo, da navedena določba glede na njeno vsebino ne omogoča drugačne smiselne razlage. Pri tem je obširno obrazložilo, zakaj gre pri tej določbi za nepravo retroaktivnost (2. člen Ustave), in presodilo, da je takojšnja uveljavitev novih pogojev za odpust obveznosti, ki pomenijo zlorabo, tudi v javnem interesu. Ti razlogi glede na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-56/17, Up-335/17 z dne 4. 4. 2019 (Uradni list RS, št. 28/19) niso ustavnopravno sporni.³ Zato so neutemeljene tudi trditve o kršitvi drugega odstavka 14. člena Ustave.

7. Pritožnik izpodbijanima odločitvama očita tudi neobrazloženost. Navaja, da sodišči nista odgovorili na nekatere njegove navedbe v pravnih sredstvih. Iz ustaljene ustavnosodne presoje izhaja, da je obrazložena sodna odločba bistveni del poštenega sodnega postopka. Z njo je sodišče dolžno na konkreten način in z zadostno jasnostjo opredeliti razloge, na podlagi katerih je sprejelo svojo odločitev. Sodišče se mora z navedbami strank seznaniti ter se do njih, če so dopustne in za odločitev pomembne, v obrazložitvi sodne odločbe tudi opredeliti (glej odločbo Ustavnega sodišča št. Up-434/14 z dne 8. 1. 2015, Uradni list RS, št. 6/15).

8. Pritožnik tako zatrjuje, da sodišče prve stopnje ni odgovorilo na njegov očitek, da upnik v ugovoru ni konkretizirano navedel, zakaj naj bi zlorabil pravico do odpusta obveznosti.

² Tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G določa: "Določbe spremenjenega 399. člena zakona se uporabljajo tudi za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začel pred uveljavitvijo tega zakona, če do uveljavitve tega zakona sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti."

³ S citirano odločbo je Ustavno sodišče presojalo tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G in presodilo, da ni v neskladju z 2. in 155. členom Ustave. Pojasnilo je, da se stečajnemu dolžniku obveznosti odpustijo šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti, ki se lahko izda šele po koncu preizkusne dobe, in ne že s sklepom o začetku postopka odpusta obveznosti in da zato do pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti njegov pravni položaj ni zaključen. Sprememba zakona, ki delno spreminja pogoje odpusta, uveljavljena pred pravnomočnostjo navedenega sklepa, naj tako ne bi pomenila povratnega učinkovanja zakona. Glede ocene, da sporna določba ni v neskladju z 2. členom Ustave, pa je Ustavno sodišče pojasnilo, da navedena zakonska ureditev sicer pomeni poslabšanje dolžnikovega pravnega položaja, ker mu v času odločanja o odpustu obveznosti podaljša upoštevno obdobje presoje njegovih ravnanj in namesto taksativno določenih ovir za odpust obveznosti uveljavi presojo na podlagi generalne klavzule. Vendar pa naj bi preprečevanje možnosti zlorab in zaščita upnikov pred možnimi zlorabami po teži pomenila javni interes, ki prevlada nad zaupanjem posameznega stečajnega dolžnika, da ravnanja, ki ustrezajo generalni klavzuli zlorabe pravice do odpusta obveznosti (v podaljšanem upoštevem obdobju), ne bodo predmet vrednotenja v postopku odločanja o ugovoru zoper odpust obveznosti.

Sodišče prve stopnje res ni izrecno odgovorilo na ta očitek. Vendar pa odgovor nanj izhaja iz obrazložitve izpodbijanega sklepa sodišča, ki je v 1. točki obrazložitve povzelo ugovorne navedbe upnika, s katerimi je ta zatrjeval obstoj ovire po 1. točki četrtega odstavka 399. člena ZFPPIPP in v zvezi s tem navajal konkretne okoliščine, ki jih je izkazoval s priloženimi odločbami o naknadni odmeri prispevkov, ter te okoliščine v 5. točki obrazložitve natančno razdelalo. Kot pritožnik sam ugotavlja, pa je na navedeni očitek odgovorilo tudi Višje sodišče v 12. in 13. točki izpodbijanega sklepa. Pojasnilo je, kakšne navedbe je v zvezi s tem podal upnik in zakaj te navedbe zadoščajo, kar je utemeljilo tudi s povzetkom obrazložitve sklepa sodišča prve stopnje, ki naj bi pritožnikove opustitve dolžnega ravnanja v zvezi s predložitvijo obračunov prispevkov natančno obrazložilo. Višje sodišče se je pri tem sklicevalo na zakonske domneve iz četrtega odstavka 399. člena ZFPPIPP in v 14. točki obrazložitve še pojasnilo, kaj zakonska domneva pomeni, čemu služi in zakaj. Pritožnik je kljub temu v ustavni pritožbi očitek iz pritožbe ponovil, konkretnih očitkov zoper navedeno obrazložitev Višjega sodišča pa ni podal. Navedeni očitek je tako neutemeljen in ga treba zato zavrnilo.

9. Pritožnik nadalje zatrjuje, da je Višje sodišče kršilo 22. in 25. člen Ustave, ker ni obrazložilo, zakaj se nepredložitev podatkov organu šteje za hujšo kršitev, kot če bi dal neresnične, nepravilne in nepopolne podatke o prispevkih. Višje sodišče na to navedbo res ni odgovorilo, vendar pa pritožnik ni pojasnil, zakaj je ta navedba za odločitev pomembna, saj 1. točka četrtega odstavka 399. člena ZFPPIPP ne razlikuje med kršitvami po intenziteti. Iz nje izhaja, da je poudarek zgolj na kršitvi, ki se kaže v opustitvi dolžnega ravnanja davčnega zavezanca do davčnega organa, ne pa v tem, kako huda je ta kršitev. Glede na to je treba tudi ta očitek zavrnilo kot neutemeljen.

10. Člen 399 ZFPPIPP, ki je veljal v času podaje predloga za odpust obveznosti, naj bi po zatrjevanju pritožnika kot oviro poznal le dajanje neresničnih, nepravilnih in nepopolnih podatkov glede davkov, ne pa tudi glede prispevkov. Sodišči pa naj bi o odmeri prispevkov podali le pavšalno obrazložitev, čeprav naj davki in prispevki ne bi bili istovrstna terjatev. Pritožnik s tem sodiščema očita, da na to njegovo navedbo nista odgovorili. Vendar pa očitek ni utemeljen, saj pritožnik pri tem očitno izhaja iz svoje razlage tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G, na podlagi katere zaključuje, da za njegov primer ne pride v poštev z ZFPPIPP-G spremenjeni 399. člen ZFPPIPP, pač pa pred tem veljavni 399. člen navedenega zakona. Sodišči pa sta na podlagi tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G izhajali iz spremenjenega 399. člena ZFPPIPP,⁴ ki v 1. točki četrtega odstavka kot oviro za odpust obveznosti opredeljuje ne le dajanje neresničnih, nepravilnih in nepopolnih podatkov, ki se nanašajo na pobiranje davkov, pač pa tudi glede prispevkov. Zato jima uporabe te določbe glede prispevkov ni bilo treba utemeljevati.

11. Sodišči naj bi kršili 22. in 25. člen Ustave tudi zato, ker naj ne bi odgovorili na navedbo, da ni jasno, kako se lahko izdaje odločb davčnega organa o plačilu prispevkov

⁴ Iz 6. točke obrazložitve tega sklepa izhaja, da sta to tudi izčrpno in razumno utemeljili.

štejejo kot dajanje neresničnih, nepravilnih ali nepopolnih podatkov. Ta očitek ni utemeljen, saj nobeno od sodišč izdanih odločb davčnega organa ni enačilo z dajanjem navedenih podatkov, pač pa so bile te odločbe zgolj podlaga za ugotavljanje obstoja ovire iz 1. točke četrtega odstavka 399. člena ZFPPIPP, tj. pritožnikove opustitve dolžnosti predložitve obračunov prispevkov za določena obdobja FURS, ki je to naknadno odmero prispevkov povzročila.

12. Neutemeljen je tudi pritožnikov očitek, da Višje sodišče ni obrazložilo, zakaj bi se odločbe o prispevkih štete kot dodatna oziroma naknadna odmera prispevkov. To je namreč obrazložilo že sodišče prve stopnje v izpodbijanem sklepu, saj je pojasnilo, da pritožnik lastnih obračunov prispevkov davčnemu organu ni predložil in da je zato ta moral prispevke naknadno odmeriti z odločbami in mu jih naložiti v plačilo. Če bi pritožnik obračune predložil, naj bi se ti šteli za pritrdilno odločbo in naknadna odmera ne bi bila potrebna. S to obrazložitvijo se je strinjalo tudi Višje sodišče (glej 13. točko obrazložitve). Zato mu tega ni bilo treba posebej obrazložiti. Zahteva po obrazloženosti odločb instančnih sodišč je v primerih, ko je odgovor na očitke vlagatelja pravnega sredstva vsebovan že v odločbi nižjega sodišča, instančno sodišče pa s temi argumenti soglaša, namreč nižja od siceršnje zahteve po obrazloženosti sodnih odločb.

13. Ker iz navedenega izhaja, da je ustavna pritožba neutemeljena, jo je Ustavno sodišče zavrnilo.

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnici in sodnika dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat in Marko Šorli. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik